

Till Stockholms valmän

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Till Stockholms Valmän.

Medföljer som Bihang
Dag. Nyheter N:o 5080.

Viljan att gagna mitt fädernesland manar mig att genom denna skrift offentliggen uttala mina åsigt i några de viktigaste samhällsfrågorna till ledning för dem bland Eder, som vid det blifvande riksdagsmannavalet möjligen skulle vilja gifva mig sitt förtroende.

Detta sätt att meddela sig med valmännen är väl mindre vanligt, men det eger det företräde framför bruket att framträda på ett valmöte med hvad man kallar en politisk bekännelse, att innehållet kan blifva känt af ett större antal valmän, än som kan komma i tillfälle att infinna sig vid ett valmöte, samt att det tryckta ordet mindre lätt än det talade kan missförstås och misstydvas.

Då jag dessutom, i följd af min verksamhet såsom sakkörare, under denna månad måste företaga flera angelägna resor, så blir jag sannolikt hindrad att infinna mig vid de valmöten, som möjligen komma att hållas.

Min *politiska öfvertygelse* står i närmaste sammanhang med och bestämmes af min *religiösa tro*. Jag tror nemligen på *den kristna uppenbarelsen* och skulle därför, om jag blefve vald till riksdagsman, i främsta rummet anse mig förpligtad att söka få förverkligad grundlagens bud, att konungen bör ingens samvete tvinga eller tvinga låta, utan skydda en hvar vid *en fri utöfning af sin religion*, så vidt han derigenom icke större samhällets lugn eller allmän förargelse åstadkommer.

Religiönsfrihet.

Statskyrkans lära, bestämd genom omröstning på kyrkomöten och genom det sextonde århundradets reformatorers auktoritet, står i väsentliga delar i strid med den heliga skrift och statskyrkan utöfvar därför samvetstvång. Hindret för förverkligandet af grundlagens bud om religionsfrihet har legat i presterskapets privilegier, men efter 1865 års representationsförändring är detta hinder icke svårare än att det lätt kan öfvervinna och *en verklig religionsfrihet införas*.

Första steget härtill bör vara upphäfvande af de förordningar, som hindra hvilken myndig medlem af statskyrkan som helst att ur henne utträda. Vidare bör den, som utträdt ur statskyrkan, vara befriad från bidrag till aflöning af statskyrkans presterskap. I sammanhang härmed fordras förändrade stadganden angående anmälan af födelse, giftermål och dödsfall.

Undervisningen.

Vårt undervisningsväsende måste enligt min åsigt undergå en stor förändring. Först och främst bör skilnaden mellan den humanistiska och reala linien i den så kallade lärda skolan försvinna, emedan dels de gamla språken, latin och grekiska, borttaga allt för mycken tid vid undervisningen, dels de skrifter, som äro författade på dessa språk, hafva ett mot kristendom och en god medborgerlig anda fientligt innehåll, hvarföre insigt i dessa språk icke heller vid universitetsexamina borde fordras af andra än dem, som särskildt egnat sig åt filologi.

Vidare böra folkskolan och den högre skolan ställas i nära samband med hvarandra, så att ingen får intagas i den sednare, som ej förvärfvat det kunskapsmått, hvilket meddelas i folkskolan. Folkskolans kunskapsmått bör omfatta innanläsning, skrifning, teckning, svensk språklära, matematik, naturlära, historia och geografi, allt efter kortare läroböcker. Religionen bör inhämtas genom samtal och lättfattliga föredrag. Tillfälle till lärjungarnes öfning i sång och gymnastik bör finnas.

I folkskolans högre klass böra tre nya läroämnen tillkomma: *sedelära, lagfarenhet och helsolära*.

Det fins visserligen ingen annan verklig sedelära än den kristna, men den kristna sedeläran hvilat på tron och vår tid fordrar vetande, der sådant är möjligt. Sedeläran måste därför skiljas från religionsundervisningen och göras till ett särskildt läroämne.

Den vetenskapliga sädaläran kommer till samma resultat som den kristna moralen, men af den förra, enkelt framställd, lærer barnet att begripa, att det icke kan blifva en lycklig människa, utan att handla rätt, då deremot den kristna sedelärans innehåll är, att man skall handla rätt, emedan Gud befallt det.

Lagkunskapen i folkskolan bör jemte en kort framställning af grundlagar och kommunallagar äfven omfatta läran om aftalen och brottnes kännetecken. Hvarje människa nödgas ingå aftal. Hvar och en måste köpa och sälja, taga och gifva försträckning o. s. v., och man bör därför i skolan inhämta grunderna för läran om aftal. Många blifva olyckliga, emedan de ej ens känna det väsentligaste af strafflagens innehåll. Derföre borde äfven deri undervisning inhämtas i hvarje skola.

En annan kunskap, som alla behöfva och som derföre borde meddelas i hvarje skola, är den om *ett naturenligt lefnadsätt*, hvarigenom man säkrast bevarar helsan, samt om de naturliga läkemedlen: vattnet, luften och rörelsen.

I den högre skolan bör undervisning meddelas i samma läroämnen som i folkskolan, men efter vidlyftigare läroböcker och såsom nya läroämnen bör tillkomma undervisning i tyska, franska och engelska språken.

Af det kristna budet: »du skall älska din nästa såsom dig sjelf», drager jag den slutsats, att *rösträtt vid val af riksdagsfullmäktige och till kommunala förtroendevärf* bör tillkomma hvarje myndig person, som ej genom brott förverkat medborgerligt förtroende, men jag tror icke på den större förmögenhetens förmåga att företrädesvis alstra dugliga lagstiftare och derföre gillar jag ingen annan första kammare än en sådan, som, i likhet med det norska lagtinget, är vald af den andra kammaren.

Rösträtten och representations sammansättning.

Då jag lever bland ett folk, hos hvilket kristendomen slagit djupa rötter, så fruktar jag icke missbruk af folkmakten, ty jag har lärt, att gudsfruktan är vishetens begynnelse, och jag tror, att den äfven är modren till alla medborgerliga dygder samt att bland ett kristet folk det är en sanning, att folkets röst är Guds röst.

Enär mellertid kommunen är en förening, som i vissa afseenden har likhet med ett bolag, så torde, i betraktande af förmögenhetens ojemna fördelning och de stridiga intressen, som finnas mellan rika och fattiga, i kommunens öfriga angelägenheter med undantag af val, som utmärka medborgerligt förtroende, en graderad röstkala med ett visst godtyckligt bestämdt röstmaximum ännu någon tid länge blifva nödvändigt.

Då intet försvar kan blifva fullt betryggande mot yttre fiender, så är det ändamålslost att göra stora uppoffringar på landets försvar. Krig är strid mellan en, som anfaller, och en, som försvarar sig, men om den anfallne icke försvarar sig, så uppkommer icke något krig utan anfallet blir ett röfveanfallet. Att ett land skulle företaga ett sådant mot ett annat land, är i vår tid knappt möjligt ty civilisationen förbjuder det. Man skulle väl kunna påstå, att civilisationen också förbjuder krig, men kriget betraktas ännu, ehuru oriktigt, såsom ett vädjande till en högre makt, som gifver rättvisan seger. Ett anfall mot den, som icke vill försvara sig, kan således icke rättfärdigas med samma skäl, med hvilket kriget försvaras.

Försvarsfrågan.

Utgifterna för landt- och sjöförsvaret beräknas för nästa år till omkring 22 millioner kronor, men härtill komma omkring 2½ millioner af den grundskatt, som kallas räntan, samt roteringen, hvars kostnad beräknas till 4 millioner kronor. Således kostar vårt försvar inemot 30 millioner kronor.

Om statsutgifterna genom *en småningom skeende af*

väpning minskades med detta belopp, så kunde statsinkomsterna efterhand minskas med motsvarande belopp.

Grundskatterna.

Denna minskning borde i första rummet komma jordbruket, landets modernäring, till godo. Rättskänslan har länge fordrat, att jordbruket befrias från de orättvisa grundskatterna, emedan de icke tillkommit på lagligt sätt. Billigheten och statskloheten bjuda likaledes *grundskatternas försvinnande*.

Staten är en organism. Det kan därför endast skenbart finnas stridiga intressen mellan de förnämsta yrken, som förekomma i en stat. Det är endast missförstånd, som vållat den strid, som uppstått mellan land och stad. Ett bevis härpå är den verkan, som afskaffandet af grundskatterna och roteringen skulle medföra. Denna verkan skulle blifva bätnad för både land och stad.

Den omedelbara vinsten för jordbrukaren af denna förändring i beskattningen blefve naturligtvis, att den större behållning, jordbruket efter densamma komme att lemna, skulle bereda tillfälle till nya odlingar och bättre skötsel af jorden samt således till en ökad produktion af säd, i synnerhet af de ädlare slagen. Denna ökade produktion skulle befördra dels en större affärsverksamhet bland dem, som drifva spannmålshandel, dels billigare pris på bröd och andra lifsmedel, hvilka i någon mån bero på sädpriserna. Jordbrukets större blomstring skulle vidare hafva till följd, att den jordbrukande befolkningen, som utgör $\frac{2}{3}$ af rikets innevånare, kunde köpa mera af industriens alster, hvilket skulle bidraga till handels och näringarnes förkofran. Slutligen skulle ett vidsträckt användande af industriens alster bland jordbruksbefolkningen medföra ett mera förfinadt lefnads sätt, som åter skulle bidraga till en allmänare belåtenhet.

Verklig handelsfrihet.

Men den minskning i statsutgifterna, som skulle uppkomma genom arméns och flottans indragning, medgifver en ytterligare skattelindring, som skulle icke blott kraftigt befördra handeln och näringarne utan äfven i hög grad öka och sprida det allmänna välståndet — nemligen *tullumgäldernas upphäfvande*.

Detta vore utan tvifvel det lyckligaste slut på den gamla striden mellan frihandel och protektionism, som i vårt fädernesland nu hotar att upplåga med ny styrka. Begge dessa system hafva det felet, att de fördyra arbetarnes lefnadsbehof. Skyddssystemet kan visserligen skaffa ökad tillfälle till arbete och möjligen högre arbetslön, men om det följdriktigt genomföres, blifva både lifsmedel och alla andra varor dyrare och då skadar detta system arbetaren. Frihandelssystemet har samma fel, emedan enligt det samma tull företrädesvis lägges på så kallade kassaartiklar eller sådana varor, som införas i stor mängd och således mest begagnas af arbetarne.

Att icke hafva några tullar är en stats bästa tullpolitik. Naturen angifver, i hvilken riktning ett lands arbete bör gå. Det gifves vissa näringar, som äro naturliga för ett land, och när kapital och arbete sysselsättas så, som naturförhållandena och befolkningens anlag anvisa, så uppkommer en större afkastning af kapitalet än då de arbetande krafterna genom tullagar dragas åt andra mindre rikhaltiga förvärfskällor. Det folk, som arbetar i den af naturen angifna riktning och skaffar sig hvad det vidare behöfver genom byte med andra folk, skördar den största vinsten af sitt arbete.

Man torde invända, att så länge andra länder hafva höga tullar, måste äfven vi hafva tullar, om ej vår industri skall lida deraf, men det är en dålig politik, att om främmande folk skada oss genom att sätta höga tullar på de varor, vi till dem införa, ytterligare skada oss sjelfva genom att sätta höga tullar på de varor, vi behöfva att från dem införa, hvarigenom dessa varor fördyras.

På detta sätt kunna de på jorden hvilande bördorna aflyftas icke blott utan att någon samhällsklass derigenom betungas, utan skattelindringen kommer att lända alla samhällsklasser till synnerligt gagn.

Vårt rättegångsväsende är i många afseenden föråldradt och förslag till förbättringar komma sannolikt att under den närmaste framtiden framläggas.

Hvad min erfarenhet härvid i första rummet manar mig att påyrka, är kontroll på protokollsföringen vid underrätterna.

Vidare föranleda lagens stadganden om häktning svåra missbruk, som genom en förändrad lagstiftning måste rättas. Enligt grundlagen får ingen häktas, utan han lagligen förvunnen och dömd är — och med detta stadgande böra gällande föreskrifter i detta ämne bringas till öfverensstämmelse.

Hvad hvar och en slutligen torde medgifva vara behöfligt, är att den, som blifvit för grofve brott tilltalad, här i Sverige liksom i alla andra Europas länder får en försvarare.

I afseende å det civila rättegångsförfarandet börja yrkanden att göras på öfvergång från undersökningsförfarandet, enligt hvilket domaren är ansvarig för sakens utredning, till förhandlingsförfarandet, enligt hvilket det beror på parterna sjelfva eller deras ombud att utreda saken eller underlåta det. Denna förändring synes mig öfverensstämma med begreppet rättegång och därför vara lämplig.

I vår lag fins en afdelning, som heter Handelsbalken, hvilken gäller för både affärsmän och andra medborgare. Detta är dock mindre riktigt, ty affärsmanen befinner sig i helt andra förhållanden än andra medborgare deruti, att ju mera han kan på ett redbart sätt utvidga sin kredit, desto mera gagnar han det allmänna, under det den, som icke är affärsman, bättre betryggar sin verksamhet i den mån han icke begagnar krediten. Därför borde konkursförfarandet endast vara tillåtet mot affärsmän, det vill säga dem, som enligt lag äro skyldiga att föra handelsbok, och äfven mot affärsmän borde konkursförfarandet inskränkas genom en lag om administration af gäldbunden persons egendom. Då de, som äro affärsmän, hafva så olika intresse med andra medborgare, passar icke samma lag för alla. Affärsverksamheten fordrar särskild lagstiftning. Men det är icke nog att hafva en *särskild handelslag*. För tillämpningen af denna lag måste andra former gälla än för civillagens tillämpning. De långa stämningstiderna, vädjandet till hofrätt och revisionssökandet äro former, som icke passa för handelstvister, hvilka fordra ett skyndsamt afgörande. De ledamöter, som afdöma vanliga tvistemål, sakna merändels de speciela kunskaper, utan hvilka man hvarken kan väl utreda eller afdöma handelstvister. Vi behöfva därför *handelsdomstolar*, i hvilka det öfvervägande antalet ledamöter bör vara affärsmän.

Att afgöra sjörättstvister är äfven ganska svårt för den, som saknar specialkunskaper. Samma domstolar, som afgöra handelstvisterna, böra äfven kunna afgöra *sjörättstvister*, om en eller flera ledamöter komma att tillhöra de sjöfarandes yrke.

Sedan jag nu i korthet berört några de viktigaste samhällsfrågor, som under den närmaste framtiden torde förekomma, har jag endast att tillägga, att min ställning, såsom innehafvare af en kopistbefattning i justitierevisionen, icke är af beskaffenhet att hindra mig att sjelfständigt utöfva representantkallet, om jag dermed hedras.

Stockholm den 7 September 1881.

O. J. Hultgren,

Filos. doktor, juris utr.-kandidat,
vice häradshöfding.

Lagförändringar.